

Primääriperheestä erossaolo on yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa

SHADIA RASK & ANNA-MARIE PAAVONEN & EERO LILJA & PÄIVIKKI KOPONEN & JAANA SUVISAARI & TAPIO HALLA & SEPPO KOSKINEN & ANU CASTANEDA

Eurooppaa koettelevan pakolaiskriisin myötä Suomeen saapui vuoden 2015 aikana ennätysmäärä turvapaikanhakijoita. Kansainvälisten tutkimusten mukaan ilman perheenjäseniään muuttaneilla pakolaisilla on jatkuva huoli kotimaan turvattomiin oloihin jääneistä perheenjäsenistään. Artikkelissa selvitetään, onko lapsuudenperheestä erossa olo yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa.

.....

Johdanto

Perheenyhdistämisen kysymys on Suomessa erittäin ajankohtainen. Vuoden 2015 aikana Suomeen on saapunut ennätysellinen määrä turvapaikanhakijoita, arviolta 30 000–35 000 henkilöä (Sisäministeriö 2015a). Maahanmuuttovirasto arvioi perheenyhdistämishakemusten määrän kasvavan vuodesta 2016 alkaen, sillä yhtä myönteistä turvapaikkapäätöstä kohden tehdään keskimäärin kolme perheenyhdistämishakemusta (Maahanmuuttovirasto 2015). Syksyllä 2015 sisäministeriö käynnisti hallitusohjelmaan kirjatun lainsäädäntöhankkeen, jossa perheenyhdistämisen kriteereitä tarkennetaan EU:n perheenyhdistämisdirektiivin mukaisesti (Sisäministeriö 2015b). Direktiivissä EU-jäsenmaille on kuitenkin annettu joustavat raamit perheenyhdistämissäännösten muotoiluun. Lainsäädäntöhankkeen pohjalta hallitus antaa esityksensä perheenyhdistämiskriteerien tiukentamisesta eduskunnalle keväällä 2016 (Sisäministeriö 2015b).

Suomalaista tutkimustietoa perheestä erossaolon yhteydestä maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen on hyvin vähän. Outi Kauko (2015)

on hiljattain tarkastellut laadullisesti alaikäisten ilman huoltajaa maahan tulleiden yksinäisyyskokemuksia. Myös pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus on julkaissut laadullisen raportin pakolaisten perheenyhdistämiskokemuksista (Socca 2011). Tässä tutkimuksessa tarkastelemme kvantitatiivisesti, onko primääriperheestä eli lapsuudenperheestä erossaolo yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Tarkastelemme hyvinvointia masennus- ja ahdistuneisuusoireiden, univaikkeuksien ja elämänlaadun näkökulmasta. Kotoutumista kuvaaviksi tekijöiksi valittiin yksinäisyyden kokemus, suomen- tai ruotsinkielen ymmärtäminen ja työssäolo. Tutkimuksen aineistona ovat somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien terveyttä ja hyvinvointia kartoittaneet strukturoidut käyntihaastattelut ja oirekyselyt *Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksessa* (Maamu). Tutkimusaineiston rajoituksista johtuen erossaoloa puolisosta tai lapsista ei voitu selvittää. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa päätöksentekijöille uutta tietoa muusta kuin ydinperheestä erossaolon yhteydestä maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Vaikka myön-

teisiä perheenyhdistämispäätöksiä tehdään pääasiassa vain ydinperheelle (Maahanmuuttovirasto 2015), tutkimuksessa tarkastellaan lapsuudenperhettä, sillä läheiset sosiaaliset suhteet lapsuudenperheen jäseniin edistävät psyykkistä hyvinvointia aikuisuudessa (Kawachi & Berkman 2001).

Perheenyhdistämispolitiikka Suomessa

Suomessa perheenyhdistämisoikeus on kirjattu ulkomaalaislakiin ja perustuu Suomen valtion allekirjoittamiin kansainvälisiin sopimuksiin. Euroopan ihmisoikeussopimuksen (19/1990, artikla 8) mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämään sekä kotiin kohdistuvasta kunnioituksesta. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen (60/1991) on kirjattu, ettei lasta tule erottaa vanhemmistaan heidän tahtonsa vastaisesti (artikla 9) ja perheiden jälleenyhdistämiseen liittyvät hakemukset on käsiteltävä myönteisesti, humanisti ja kiireellisesti (artikla 10). Lisäksi sopimusvaltioiden on taattava, että perheenyhdistämishakemuksen esittämisestä ei ole epäedullisia seurauksia hakijoille eikä heidän perheenjäsenilleen (artikla 10). Myös Eurooppa-neuvoston direktiivi (2003/86/EY) vahvistaa jäsenvaltioissa laillisesti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten oikeuden perheenyhdistämiseen.

Tässä artikkelissa keskitymme kansainvälistä suojelua saavan perheenyhdistämisoikeuteen, sillä tutkittavien maahanmuuttajaryhmien yleisin oleskeluluvan peruste on kansainvälinen suojelu (Maamu-tutkimukseen osallistuneista somalialaistaustaisista 74 prosentilla ja kurditaustaisista 76 prosentilla; Castaneda & al. 2012). Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa, toisijaista suojeluasemaa tai humanitaarisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa (Ulkomaalaislaki 2004/301, 3. §).

Kansainvälistä suojelua saavan perheenjäsen voi hakea oleskelulupaa, jos perheenkokoaja asuu Suomessa tai hänelle on myönnetty oleskelulupa Suomeen muuttoja varten (Ulkomaalaislaki 2004/301, 114. §). Suomalaisessa lainsäädännössä perheenjäseneksi luetaan aviopuoliso, rekisteröity kumppani, alaikäinen lapsi ja alaikäisen lapsen huoltaja. Avopuoliso lasketaan perheenjäseneksi, jos puolisoilla on yhteisesti huollettava lapsi tai he ovat asuneet yhdessä vähintään kaksi vuotta (Ulkomaalaislaki 2004/301, 37. §). EU-maiden kansalaisten perheenjäseniksi lasketaan myös perheenkokoajan huollettavana olevat sukulaiset suoraan ylenevässä polvessa ja hänen aviopuolisonsa vas-

taavat sukulaiset (Ulkomaalaislaki 2004/301, 154. §). Kansainvälistä suojelua saavan muu omainen voi saada oleskeluluvan, jos hän on täysin riippuvainen Suomessa asuvasta perheenkokoajasta tai jos oleskelulupahakemuksen hylkääminen estäisi kohtuuttomasti aiemmin vietetyn kiinteän perhe-elämän (Ulkomaalaislaki 2004/301, 115. §). Toistaiseksi oleskeluluvan myöntäminen kansainvälistä suojelua saavan perheenjäsenelle tai muulle omaiselle ei edellytä turvattua toimeentuloa (Ulkomaalaislaki 2004/301, 115. §), mutta käynnissä olevassa lainsäädäntöhankkeessa selvitetään toimeentuloedellytyksen soveltamisen laajentamista (Sisäministeriö 2015b).

Vuonna 2014 kansainvälistä suojelua saavien perheenjäsenille myönnettiin yhteensä 1 094 oleskelulupaa ja 1 035 hakijaa sai kielteisen päätöksen (Maahanmuuttovirasto 2014a). Eniten päätöksiä tehtiin Somaliasta ja neljänneksi eniten Irakista tuleville hakijoille. Lukumäärissä ovat mukana myös muita omaisia koskevat perheenyhdistämishakemukset, joista 14 hakemusta sai myönteisen ja 435 kielteisen päätöksen (Euroopan muuttoliikeverkosto 2014). Kansainvälistä suojelua saavan muun omaisen perheenyhdistämishakemuksen käsittelyaika keskimäärin selvästi ylittää säädetyn yhdeksän kuukauden enimmäiskäsittelyajan (Maahanmuuttovirasto 2014b).

2010-luvulla perheenyhdistämisen ehtoihin on tehty useita kiristyksiä. Vuonna 2010 säädettiin, että Suomessa asuvan perheenkokoajan ja oleskelulupaa perhesiteen perusteella hakevan alaikäisen perheenjäsenen on oltava alle 18-vuotias, kun oleskelulupapäätös ratkaistaan (Ulkomaalaislaki 2004/301, 38. §). Vuoden 2012 alusta alkaen perheenjäsenen on itse jätettävä oleskelulupahakemus lähimmässä Suomen edustustossa ja hakijan on oleskeltava laillisesti siinä maassa, jossa hän hakemuksensa jättää. Lisäksi hakemuksen jättämisen yhteydessä hakijasta otetaan biometriset tunnistet (Ulkomaalaislaki 2004/301, 60 §). Useat järjestöt Suomessa ovat vedonneet, että nämä kiristykset vaikeuttavat perheenyhdistämisoikeuden toteutumista. Lähin Suomen edustusto saattaa sijaita toisessa maassa, jolloin asiointimatka voi olla perheenjäsenille suuri taloudellinen taakka tai puuttuvien asiakirjojen vuoksi mahdotonta (Suomen Punainen Risti 21.11.2014). Esimerkiksi Afrikan 54 valtiosta vain kahdessatoista on Suomen edustusto. Lisäksi pitkien käsittelyaikojen vuoksi alaikäinen perheenkokoaja ei ehdi saada vanhempiaan Suomeen, jos hän tulee täysi-ikäiseksi

käsittelyprosessin aikana (Väestöliitto 10.3.2015).

Perheenyhdistämissäädösten kiristäminen on näkynyt perhesiteen perusteella tehtävien oleskelulupahakemusten määrän merkittävästi vähene- misenä. Hakemusmäärien väheneminen on tapahtunut lähinnä kansainvälistä suojelua saaneiden perhesidehakemuksissa, joiden määrä laski 69 prosenttia vuodesta 2011 vuoteen 2012 (Sisäasiainministeriö 2012). Vuonna 2011 kansainvälistä suojelua saavien läheiset jättivät yli kaksituhatta oleskelulupahakemusta, verrattuna kuuteensataan hakemukseen vuonna 2012. Seuraavina vuosina hakemusmäärät ovat pysyneet vuoden 2012 tasolla (594 vuonna 2013 ja 671 vuonna 2014) (Maahanmuuttovirasto 2013; 2014a). Perheenyhdistämisen ehtoihin tehdyt kiristykset voivat myös osaltaan vaikuttaa siihen, että vuonna 2015 kriisialueilta on pyritty Suomessa asuvien sukulaisten luo turvapaikanhakijoina eikä perheenyhdistämisen kautta.

Perheestä erossaolo, hyvinvointi ja kotoutuminen

Eurooppalaista tutkimustietoa perheestä erossaolon yhteydestä maahanmuuttajien psyykkiseen hyvinvointiin ja kotoutumiseen on vähän. Ai- hetta on tutkittu useimmiten laadullisin menetelmin Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja Kanadassa. Useimmissa tutkimuksissa on tarkasteltu ainoastaan pakolaisia, eikä tutkimuksissa ole eritelty, keistä perheenjäsenistä tutkittavat ovat erossa.

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet selvän yhteyden perheestä erossaolon ja pakolaisten mielenterveyden ja kotoutumisen välillä. Perheestään erossa asuvilla pakolaisilla on yleisemmin psyykkisiä häiriöitä ja oireilua kuin perheensä kanssa asuvilla pakolaisilla (Nickerson & al. 2010; Schweitzer & al. 2006; Turner & al. 2003). Perheestään erossa asuvat raportoivat heikommasta psyykkisestä toimintakyvystä sekä vaikeammista traumaperäisen stressihäiriön ja masennuksen oireista kuin perheensä kanssa asuvat pakolaiset (Nickerson & al. 2010). Lisääntyneen psyykkisen ja somaattisen oireilun on osoitettu liittyvän erityisesti huoleen kotimaahan jääneestä perheestä (Schweitzer & al. 2006). Erossaolo näyttäytyy muun muassa hallinnan tunteen puutteena sekä syyllisyyden kokemuksena (Savic & al. 2013), ja se voi aiheuttaa trauman kaltaisen kokemuksen jatkumista uudessa maassa (Schweitzer & al. 2006).

Perheestä erossaolon ja perheenyhdistämiseen liittyvien vaikeuksien on todettu olevan tärkein pakolaisten kotoutumista vaikeuttava tekijä

(Choumanivong & al. 2014). Perheestään erossa asuvilla maahanmuuttajilla on merkittäviä työllistymisvaikeuksia sekä ongelmia koulutukseen osallistumisessa, sillä huoli perheenjäsenistä vaikeuttaa keskittymistä ja kielen oppimista (Wilm- sen 2013). Myös rahan lähettäminen kotimaahan jääneille läheisille on yleistä, mikä voi johtaa maahanmuuttajan omien tarpeiden laiminlyöntiin ja vaikeuttaa sopeutumista uuteen maahan (Choumanivong & al. 2014).

Perheestä erossaolo merkitsee maahanmuuttajille myös sosiaalisen tuen menetystä. Perheen läsnäolo ja omalta etniseltä yhteisöltä saatu tuki ovat keskeisiä pakolaisten psyykkistä toimintakykyä (Schweitzer & al. 2006) ja kotoutumisprosessia edistäviä tekijöitä (Choumanivong & al. 2014). Sosiaalisen tuen menetyksellä on erilaisia vaikutuksia perheen eri jäsenille. Naiset saavat usein entiseen kotimaahansa verrattuna vähemmän läheistensä apua lastenhoitoon. Miesten on taas sopeuduttava perinteisesti naisille kuuluneisiin rooleihin, mikä voi epäonnistuessaan johtaa perheensisäisiin ristiriitoihin.

Myös entisen kotimaan tapahtumilla on vaikutusta perheenkokoajan hyvinvointiin. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että perheenkokoaja ei uuteen maahan muuttaessaan eristäydy entisestä kotimaastaan vaan hänen hyvinvointiinsa vaikuttavat yhtäaikaisesti tapahtumat uudessa asuinmaassa ja entisessä kotimaassa (Savic & al. 2013; Procter 2000). Tätä paikallisten ja maailmalla tapahtuvien tapahtumien yhtäaikaista vaikutusta perheenkokoajan hyvinvointiin kuvataan antropologi Roland Robertsonin (1995) glocalisaation käsitteellä. Entisen kotimaan levottomuuksien on osoitettu olevan yhteydessä monenlaisen psyykkiseen oireiluun, keskittymiskyvyyttömyyteen ja yksinäisyyteen (Procter 2000).

Aineisto ja menetelmät

Kohderyhmä

Tutkimus perustuu vuosina 2010–2012 kerättyyn *Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksen* (Maamu) poikkileikkausaineistoon. Aineisto kerättiin kuudessa Suomen kunnassa (Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Vaasa). Otokseen poimittiin 1 000 vähintään vuoden Suomessa asunutta 18–64-vuotiasta henkilöä kustakin tutkitusta maahanmuuttajaryhmästä. Otantakriteerit olivat somalialaistaustaisilla syntymä-

paikka Somaliassa, kurditaustaisilla syntymäpaikka Irakissa tai Iranissa ja kurdinkielisyys. Kaikilla tutkimukseen kutsutuilla oli asuinpaikka jossain tutkimuksen kunnassa. Tutkimuslomakkeet sekä tarkempia tietoja tutkimuksen aineistosta on julkaistu Maamu-tutkimuksen perusraportissa (Castaneda & al. 2012). Aineiston muuttujaluettelo löytyy osoitteesta www.thl.fi/maamu.

Maamu-tutkimuksen kolmas ryhmä oli venäläistäustaiset maahanmuuttajat, mutta tämän tutkimuksen aineisto rajattiin somalialais- ja kurditaustaisiin heidän pakolaistaustansa vuoksi. Kaikista somalialais- ja kurditaustaisista vastaajista 74–76 prosentilla oleskeluluvanperusteena oli pakolaisuus, kun venäläistäustaisista se oli vain yhdellä prosentilla. Vuonna 2012 Suomessa asui lähes 15 000 Somaliassa syntynyttä henkilöä (Sisäasianministeriö 2012), ja he ovat yksi suurimmista maahanmuuttajaryhmistä ja suurin pakolaistaustainen ryhmä Suomessa. Vastaavasti kurdinkielisiä henkilöitä asui Suomessa noin 9 000 (Sisäasianministeriö 2012). Lisäksi Irakista ja Iranista saapuneet ovat viime vuosina olleet suurimpia turvapaikanhakijoina tai pakolaisina Suomeen saapuneita ryhmiä.

Maamu-tutkimuksen aineisto kerättiin strukturoitujen käyntihaastattelujen ja terveystarkastusten avulla. Aineiston keräsivät venäläis-, somalialais- ja kurditaustaiset kenttätutkijat. Somalialaistaustaisten otoksesta ainakin johonkin tutkimuksen osaan (pitkä haastattelu, terveystarkastus ja/tai lyhyt haastattelu/kysely) osallistui 51 prosenttia (n = 512) ja kurditaustaisten otoksesta 63 prosenttia (n = 632). Tämän tutkimuksen aineisto rajattiin niihin tutkittaviin, joilla oli elossa oleva äiti, isä tai sisarus ja jotka olivat haastattelussa vastanneet kysymykseen vanhempien ja/tai sisarusten asuinmaasta (somalialaistaustaiset n = 313 ja kurditaustaiset n = 502). Psykkisiä oireita kartoitettavien kysymysten vastaajamäärät olivat hieman pienempiä (somalialaistaustaiset n = 283 ja kurditaustaiset n = 471), sillä oireita kysyttiin terveystarkastuksessa, johon osa haastatelluista ei osallistunut.

Mittarit

Erossaolo primäriperheestä

Maamu-tutkimuksen haastattelussa kartoitettiin tutkittavan isän ja äidin sekä sisarusten asuinpaikkoja. Molempien vanhempien osalta kysyttiin ensin, onko tutkittavan isä/äiti elossa, ja sitten, missä maassa hän asuu tällä hetkellä. Vastauksista muodostettiin luokat ”Vanhemmat Suomessa”, jossa

vastaajan molemmat vanhemmat tai ainoa elossa oleva vanhempi asuvat Suomessa, sekä ”Ainakin toinen vanhemmista Suomen ulkopuolella”, jossa vastaajan toinen vanhempi tai ainoa elossa oleva vanhempi asuvat muualla kuin Suomessa. Sisaruksista kysyttiin ensin, kuinka monta elossa olevaa sisarusta tutkittavalla on yhteensä. Sen jälkeen kysyttiin, kuinka moni elossa olevista sisaruksista asuu tällä hetkellä Suomessa, tutkittavan entisessä kotimaassa tai jossain muualla. Vastauksista muodostettiin luokat ”Sisarukset Suomessa”, jossa vastaajan kaikki elossa olevat sisarukset asuvat Suomessa ja ”Ainakin yksi sisarus Suomen ulkopuolella”, jossa ainakin yksi vastaajan elossa olevista sisaruksista asuu Suomen ulkopuolella. Vastaajat, joiden molemmat vanhemmat olivat kuolleet tai joilla ei ollut lainkaan elossa olevia sisaruksia suljettiin analyysien ulkopuolelle.

Hyvinvointi

Ajankohtaisia masennus- ja ahdistuneisuusoireita kartoitettiin terveystarkastuksessa paperilomakkeelle täytettävällä *Hopkins Symptom Checklist* (HSCL, Derogatis & al. 1974) -kyselyn masennus- ja ahdistuneisuusoireita mittaavalla osiolla (HSCL-25). Kyselyn on arvioitu mittaavan pätevästi masennus- ja ahdistuneisuutta vastaajan kulttuuritaustasta riippumatta (Hollifield & al. 2002). HSCL-25 sisältää 25 kysymystä, jotka kartoittavat erilaisten masennus- ja ahdistuneisuusoireiden ilmenemistä viimeksi kuluneiden 7 päivän aikana. Oireiden esiintyminen pisteytetään neliportaisella asteikolla (1 ei lainkaan, 2 jonkin verran, 3 melko paljon, 4 erittäin paljon). Vakavia masennus- ja ahdistuneisuusoireita tulkittiin olevan niillä vastaajilla, joiden oireipistemäärien keskiarvo oli yli 1,75 (Nettelbladt & al. 1993).

Univaikeuksia kartoitettiin HSCL-25-mittarin oirevääntämällä ”Vaikeus nukahtaa tai unen katkonaisuus”. Univaikeuksista kärsiviksi luettiin ne vastaajat, jotka arvioivat oireiden esiintyvyydeksi ”melko paljon” tai ”erittäin paljon”. Täydentävänä tietona esitämme myös vähintään lieviä univaikeuksia raportoivia, joihin luettiin ne vastaajat, jotka arvioivat oireiden esiintyvyydeksi vähintään ”jonkin verran”.

Koettua elämänlaatua mitattiin haastattelussa kysymyksellä ”Millaiseksi arvioitte elämänlaatunne?”. Elämänlaatua arvioitiin viisiportaisella asteikolla (erittäin hyvä, hyvä, ei hyvä eikä huono, huono tai erittäin huono). Kokemus elämänlaadusta luettiin muuksi kuin hyväksi, kun vastaaja

valitsi jonkin kolmesta viimeksi mainitusta vaihtoehdosta.

Kotoutuminen

Koettua yksinäisyyttä mitattiin haastattelussa kysymyksellä ”Tunnetteko itsenne yksinäiseksi?”. Vastausvaihtoehtoja oli viisi: en koskaan, hyvin harvoin, joskus, melko usein tai jatkuvasti. Jos vastaja valitsi jommankumman kahdesta viimeksi mainitusta vastausvaihtoehdosta, hänet luokiteltiin yksinäiseksi.

Suomen tai ruotsin kielen ymmärtämistä kartoitettiin haastattelussa kysymyksellä ”Ymmärrättekö puhuttua suomen/ruotsin kieltä?”. Vastausvaihtoehtoja oli neljä: ette lainkaan, huonosti, kohtalaisesti tai hyvin. Jos tutkittava arvioi, ettei hän ymmärrä lainkaan tai hän ymmärtää huonosti suomen tai ruotsin kieltä, katsottiin, ettei hän ymmärrä kysytyjä kieliä.

Pääasiallista toimintaa kysyttiin haastattelussa kysymyksellä ”Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa parhaiten tämänhetkistä pääasiallista toimintaanne?”. Pääasiallisella toiminnalla tarkoitettiin toimintaa, johon käytetään eniten aikaa tai josta saa eniten tuloja. Vastausvaihtoehtoina olivat kokopäivätyössä, osa-aikatyössä, opiskelija, eläkkeellä, työtön tai lomautettu, hoidatte päivisin omia lapsia, perheenjäseniä tai omaa kotitaloutta ja muu. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme vastausvaihtoehdon ”työtön” valinnoita, johon sisältyvät myös lomautetut. Työssäkäyviin sisältyivät koko- ja osa-aikatyötä tekevät. Opiskelijat, eläkkeellä olevat sekä lapsiaan tai kotitalouttaan hoitavat suljettiin analyysin ulkopuolelle.

Taustamuuttajat

Kaikki tulokset esitetään sukupuolittain. Taustamuuttajana käytetään myös vastaajan pakolaisustaa, jota kartoitettiin haastattelussa kysymyksellä ”Millä perusteella saitte oleskeluluvan Suomeen?”. Pakolaisustaisiksi luokiteltiin ne vastaajat, jotka kertoivat oleskelulupansa perusteeksi turvapaikanhaun tai pakolaisuuden. Lisäksi taulukossa 1 esitellään vastaajien taustatietoina ikäkauma, siviilisääty ja Suomessa olon aika.

Tilastolliset menetelmät

Tutkimusaineisto analysoitiin SAS 9.3 ja SUDAAN 11.0.1 -ohjelmistoilla. Ositettu otantaasetelma ja vastauskato otettiin huomioon käytämällä osite-tietoa ja painokertoimia (Härkänen 2012). Painokertoimet laskettiin IPW-menetel-

mällä, jossa painot määritellään havaintojen sisällyttymistodennäköisyyksien käänteislukuina skaalattuna siten, että painojen keskiarvo koko aineistossa on yksi (Robins & al. 1994). Painot on laskettu ikäluokan, sukupuolen, tutkimusryhmän, tutkimuspaikkakunnan ja siviilisäätytiedon suhteen. Logistisessa regressioanalyysissä käytettiin äärellisen populaation korjausta, joka ottaa huomioon otoksen koon suhteessa perusjoukkoon.

Ikävakioidut esiintyvyyksiluvut laskettiin kummankin maahanmuuttajaryhmän taustatiedoista ja selitettävänä olevista hyvinvointia ja kotoutumista osoittavista muuttujista. Ainakin yhdestä sisaruksesta tai vanhemmasta erossaolon yhteyttä maahanmuuttajaryhmien hyvinvointiin ja kotoutumiseen tarkasteltiin logistisella regressioanalyysillä. Tuloksena esitetään ikävakioitu vetosuhte (OR) ja 95 prosentin luottamusväli (95 % CI). Tilastollisen merkitsevyyden rajana käytettiin p -arvoa $< 0,05$. Perheestä erossaolon yhteyttä selitettäviin muuttujiin tarkasteltiin maahanmuuttajaryhmissä sukupuolittain ja pakolaisustaan mukaan.

Tulokset

Vastaajien taustatiedot

Vastaajien taustatiedot on esitetty taulukossa 1. Somalialaistautaisista vastaajista, joilla oli elossa oleva äiti, isä tai sisarus ja jotka olivat haastattelussa vastanneet kysymykseen vanhempien ja/tai sisarusten asuinmaasta, 77 prosenttia asui erossa ainakin yhdestä sisaruksestaan ja 61 prosenttia ainakin toisesta vanhemmastaan. Vastaavista kurditaustaisista vastaajista 82 prosenttia asui erossa ainakin yhdestä sisaruksestaan ja 71 prosenttia erossa ainakin toisesta vanhemmastaan. Somalialaistautaisista vastaajien muualla kuin Suomessa asuvista vanhemmista 88 prosenttia ja sisaruksista 76 prosenttia asui Somaliassa. Kurditaustaisista vastaajien muualla kuin Suomessa asuvista vanhemmista 94 prosenttia ja sisaruksista 79 prosenttia asui Irakissa tai Iranissa.

Vakavat masennus- ja ahdistuneisuusoireet sekä univaikeudet olivat huomattavan yleisiä erityisesti kurditaustaisilla. Somalialaistautaisilla psyykinen oireilu oli harvinaisempaa. Heistä 14 prosenttia raportoi vähintään melko paljon univaikeuksia, mutta joka kolmannella univaikeuksia oli vähintään jonkin verran. Kurditaustaisilla yksinäisyys ja kokemukset heikosta elämänlaadusta oli-

Taulukko 1. Vastaajien taustatiedot, perhetilanne, hyvinvointi ja kotoutuminen, %

	Somalialais- taustaiset (n = 313)	Kurdi- taustaiset (n = 502)
Sukupuoli¹		
Nainen	55,4	42,9
Ikä		
18–29-vuotiaat	43,1	34,5
30–44-vuotiaat	38,4	44,2
45–64-vuotiaat	18,4	21,3
Siviilisäätö¹		
Naimisissa, avoliitossa / rekist. parisuhteessa	68	64,1
Suomessa olon aika¹		
Alle 6 vuotta	19,8	21,3
6–14 vuotta	40,2	53
Yli 14 vuotta	40	25,7
Oleskeluluvan perusteella kansainvälinen suojelu^{1, 2}		
	71,9	74,3
Perhetilanne¹		
Ainakin yksi sisarus Suomen ulkopuolella	77,2	81,7
Ainakin toinen vanhemmista Suomen ulkopuolella	60,7	70,5
Hyvinvointi¹		
Vakavat masennus- ja ahdistuneisuusoireet ^{3, 4}	7,8	34
Univaikeudet ^{3, 5}	14,3	28,3
Ei koe elämänlaatuun hyväksi	3,9	23,7
Kotoutuminen¹		
Kokemus yksinäisyydestä	7,2	21,1
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	18	12,7
Työtön	52,3	40,1

1 Luvut ovat ikävakioituja.

2 Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa tai humanitaarisen suojelun perusteella myönnettyä oleskelulupaa.

3 Pienemmät vastaajamäärät (somalialaistautaiset n = 283; kurditaustaiset n = 471).

4 HSCL-25 (Hopkins Symptom Checklist-25), raja-arvo > 1,75.

5 HSCL-25-oirevääntäjä (vaikeus nukahtaa tai unen katkonaisuus), melko paljon tai erittäin paljon raportoivat.

vat yleisiä. Somalialaistautaisista useampi kuin joka toinen ja kurditaustaisista 40 prosenttia oli työttömänä.

Molemmista maahanmuuttajaryhmissä taustatekijöiden jakaumissa oli eroja perhestatuksen mukaan tarkasteltuna (taulukot 2 ja 3). Kurditaustaisista sisaruksistaan tai vanhemmistaan erossa asuvista suurempi osuus oli miehiä verrattuna niihin, joiden sisarukset tai vanhemmat asuivat Suomessa. Molemmissa ryhmissä sisarustensa tai vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat olivat selvästi nuorempia kuin näistä erossa olevat. Sisaruksistaan tai vanhemmistaan erossa asuvista suurempi osuus oli naimisissa. Molemmissa ryhmissä sisarustensa tai vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat olivat asuneet Suomessa pidempään kuin vanhemmistaan tai sisaruksistaan erossa asuvat.

Primääriperheestä erossaolon yhteys hyvinvointiin

Somalialaistautaisilla sisarusten asuinpaikan ja hyvinvoinnin välillä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä (taulukko 4). Täydentävissä analyyseissa havaittiin, että somalialaistautaisilla, joilla ainakin yksi sisarus asui Suomen ulkopuolella, oli useammin vähintään jonkin verran univaikeuksia kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvilla (vetosuhte [OR] 2,58; 95 % luottamusväli [95 % CI] 1,20–5,53). Vastaavasti somalialaistautaisilla, joilla oli pakolaistausta ja jotka olivat erossa ainakin yhdestä sisaruksestaan, oli useammin vähintään jonkin verran univaikeuksia verrattuna sisarustensa kanssa Suomessa asuviin (OR 3,43; 95 % CI 1,35–8,72). Tiukempaa univaikeuksien kriteeriä käytettäessä nämä yhteydet eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Kurditaustaisilla, jotka olivat erossa ainakin yhdestä sisaruksestaan, oli useammin vakavia masennus- ja ahdistuneisuusoireita kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvilla (taulukko 5). Sukupuolittain tarkasteltuna yhteys havaittiin vain miehillä. Vastaavasti kurditaustaisilla, joilla oli pakolaistausta ja jotka olivat erossa ainakin yhdestä sisaruksestaan, esiintyi useammin masennus- ja ahdistuneisuusoireita kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvilla (liitetaulukko 2, ks. www.julkari.fi). Myös tämä yhteys havaittiin miehillä. Kurditaustaisilla miehillä, joilla ainakin yksi sisarus asui Suomen ulkopuolella, oli myös useammin univaikeuksia kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvilla. Lisäksi kurditaustaiset miehet, joilla oli pakolaistausta ja jotka olivat erossa ainakin yhdes-

Taulukko 2. Somalialaistaustaisten vastaajien taustatiedot, hyvinvointi ja kotoutuminen perhetauksen mukaan, %

Somalialaistaustaiset (n = 313)	Ainakin yksi sisarus Suomen ulkopuolella %	n ¹	Sisarukset Suomessa %	n ¹	P-arvo	Ainakin toinen vanhemmista Suomen ulkopuolella %	n ¹	Vanhemmat Suomessa %	n ¹	P-arvo
Sukupuoli¹					0,224					0,086
Nainen	57,4	127	47,5	34		60,6	85	47,9	47	
Ikä					<0,001					<0,001
18–29-vuotiaat	31,8	70	79,5	58		38,8	58	68,5	64	
30–44-vuotiaat	45	93	16,7	14		44,6	64	26,6	26	
45–64-vuotiaat	23,1	53	3,9	3		16,7	26	4,8	4	
Siviilisäät¹										
Naimisissa, avoliitossa / rekist. parisuhteessa	71	160	53,9	54	0,016	67,8	102	57,9	45	0,136
Suomessa olon aika¹					0,038					0,002
Alle 6 vuotta	25,1	60	11,4	18		31,3	50	13,1	19	
6–14 vuotta	37,6	78	40,5	32		38,2	52	37,5	39	
Yli 14 vuotta	37,3	78	48,2	24		30,5	46	49,4	35	
Oleskelulupa: kansainvälinen suojelu^{1,2}	68,2	143	79,7	51	0,08	66,1	92	75,2	66	0,17
Hyvinvointi¹										
Vakavat masennus- ja ahdistuneisuusoireet ^{3,4}	9,4	20	2,9	2	0,097	7,1	10	6,1	7	0,733
Univaikeudet ^{3,5}	16,8	78	6,5	21	0,06	15,7	47	11,3	32	0,445
Ei koe elämänlaatuaan hyväksi	3,5	8	3	3	0,886	3,9	5	2,3	4	0,049
Kotoutuminen¹										
Kokemus yksinäisyydestä	9	26	1,4	3	0,029	14,5	17	9,4	5	0,123
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	18,7	55	7,7	5	0,089	23,3	41	2,3	2	0,001
Työtön	52,1	51	49,5	14	0,083	56,2	35	39,1	15	0,128

P-arvo on laskettu sisarustensa kanssa ja heistä erossa asuvien / vanhempiensa kanssa ja heistä erossa asuvien osuuksien väliltä, lihavoidut arvot tilastollisesti merkitseviä.

1 Luvut ovat ikävakioituja.

2 Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa tai humanitaarisen suojelun perusteella myönnettyä oleskelulupaa.

3 Pienemmät vastaajamäärät (somalialaistaustaiset n = 283; kurditaustaiset n = 471).

4 HSCL-25 (Hopkins Symptom Checklist-25), raja-arvo > 1,75.

5 HSCL-25-oirevääntämä (vaikeus nukahtaa tai unen katkonaisuus), melko paljon tai erittäin paljon raportoivat.

tä sisaruksestaan, kokivat elämänlaatunsa heikommaksi kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvat.

Vanhempien asuinpaikan ja hyvinvoinnin välillä havaittiin vähemmän yhteyksiä sisarusten asuinpaikkaan verrattuna. Somalialaistaustaisilla vanhempien asuinpaikan ja hyvinvoinnin välillä ei havaittu tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä (taulukko 4). Kurditaustaisilla miehillä, joiden vanhem-

mista ainakin toinen asui Suomen ulkopuolella, oli useammin univaikeuksia vanhempiensa kanssa Suomessa asuviin verrattuna (taulukko 5). Lisäksi kurditaustaiset, joilla oli pakolaistausta ja joilla ainakin toinen vanhemmista asui Suomen ulkopuolella, kokivat elämänlaatunsa heikommaksi kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat (liite-taulukko 2, ks. www.julkari.fi).

Taulukko 3. Kurditaustaisten vastaajien taustatiedot, hyvinvointi ja kotoutuminen perhestatuksen mukaan, %

Kurditaustaiset (n = 502)	Ainakin yksi sisarus Suomen ulkopuolel- la %	n ¹	Sisarukset Suomes- sa %	n ¹	P-arvo	Ainakin toinen van- hemmista Suomen ulkopuolel- la %	n ¹	Vanhem- mat Suomes- sa %	n ¹	P-arvo
Sukupuoli¹					0,013					0,001
Nainen	41,0	182	56,1	45		40	130	59,4	62	
Ikä					<0,001					<0,001
18–29-vuotiaat	26,2	100	73,3	59		29,2	80	70,3	75	
30–44-vuotiaat	49,0	201	20,7	18		53,4	155	23,6	27	
45–64-vuotiaat	24,8	109	6	5		17,4	53	6,2	7	
Siviilisäät¹										
Naimisissa, avoliitossa / rekist. parisuhteessa	67,4	302	57	108	0,047	66,1	212	56,7	76	0,045
Suomessa olon aika¹					<0,001					<0,001
Alle 6 vuotta	27,4	96	2,8	4		35,8	87	3,9	6	
6–14 vuotta	51,1	216	50,9	41		49,7	152	46,5	52	
Yli 14 vuotta	21,5	97	46,3	37		14,5	48	49,6	51	
Oleskelulupa: kansain- välinen suojelu^{1,2}					0,982					0,625
75,9	311	63,6	53			72,5	209	62,1	69	
Hyvinvointi¹										
Vakavat masennus- ja ahdistuneisuusoireet ^{3, 4}	36,3	143	23,8	18	0,037	35,4	100	27	26	0,129
Univaiveudet ^{3,5}	27,9	224	21,7	40	0,263	27,6	153	22,4	57	0,312
Ei koe elämänlaatuaan hyväksi	25,3	109	19,9	12	0,338	25,2	75	16,4	15	0,102
Kotoutuminen¹										
Kokemus yksinäisyydestä	23,5	97	9,6	7	0,008	26,6	78	9,9	10	0,001
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	14,8	68	4,4	3	0,015	14,1	45	6	6	0,031
Työtön	42,6	122	28,1	13	0,065	41,9	82	34	22	0,272

P-arvo on laskettu sisarustensa kanssa ja heistä erossa asuvien / vanhempiensa kanssa ja heistä erossa asuvien osuuk-
sien väliltä, lihavoidut arvot tilastollisesti merkitseviä.

1 Luvut ovat ikävakioituja.

2 Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa tai humanitaarisen suojelun
perusteella myönnettyä oleskelulupaa.

3 Pienemmät vastaajamäärät (somalialaistaustaiset n = 283; kurditaustaiset n = 471).

4 HSCL-25 (Hopkins Symptom Checklist-25), raja-arvo > 1,75.

5 HSCL-25-oireväättämä (vaikeus nukahtaa tai unen katkonaisuus), melko paljon tai erittäin paljon raportoivat.

Primääriperheestä erossaolon yhteys kotoutumi- seen

Somalialaistaustaisilla, joilla ainakin yksi sisarus
asui Suomen ulkopuolella, oli useammin yksinäi-
syykokemuksia kuin sisarustensa kanssa Suomes-
sa asuvilla (taulukko 4). Vastaavasti somalialais-
taustaisilla, joilla oli pakolaistausta ja jotka oli-
vat erossa ainakin yhdestä sisaruksestaan, oli use-
ammin yksinäisyykokemuksia kuin sisarusten-

sa kanssa Suomessa asuvilla (liitetaulukko 1, ks.
www.julkari.fi).

Myös kurditaustaisilla, joilla ainakin yksi sisarus
asui Suomen ulkopuolella, oli useammin yksinäi-
syykokemuksia kuin sisarustensa kanssa Suomes-
sa asuvilla (taulukko 5). Sukupuolittain tarkastel-
tuna yhteys havaittiin miehillä. Yhteys sisarusten
asuipaikan ja yksinäisyyden välillä oli tilastolli-
sesti merkitsevä myös pakolaisiin rajatussa ana-

lyysissä (liitetaulukko 2, ks. www.julkari.fi). Kurditaustaiset, joiden sisaruksista ainakin yksi asui Suomen ulkopuolella, ymmärsivät heikommin suomen tai ruotsin kieltä kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvat. Sukupuolittain tarkasteltuna yhteys havaittiin vain naisilla. Ainakin yhdestä sisaruksestaan erossa asuvat kurditaustaiset naiset olivat useammin työttömiä kuin sisarustensa kanssa Suomessa asuvat. Myös pakolaistaustaiset ja sisaruksestaan erossa asuvat kurdinaiset olivat useammin työttömiä kuin sisarustensa kanssa asuvat.

Molemmissa ryhmissä vanhempien asuinpaikan ja kotoutumisen välillä havaittiin enemmän tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä vanhempien asuinpaikkaan ja hyvinvointiin verrattuna. Somalialaistaustaisilla, joilla oli pakolaistausta ja jotka asuivat ainakin toisesta vanhemmastaan erossa, oli useammin yksinäisyyskokemuksia verrattuna vanhempiensa kanssa Suomessa asuviin (liitetaulukko 1, ks. www.julkari.fi). Sukupuolittain tarkasteltuna yhteys havaittiin vain miehillä. Lisäksi somalialaistaustaiset vastaajat, joiden vanhemmista ainakin toinen asui Suomen ulkopuolella, ymmärsivät heikommin suomen tai ruotsin kieltä kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat (taulukko 4). Sukupuolittain tarkasteltuna yhteys havaittiin vain naisilla. Yhteys oli tilastollisesti merkitsevä myös pakolaisiin rajatussa analyysissä, ja se havaittiin vain naisilla.

Kurditaustaisilla, joilla ainakin toinen vanhemmista asui Suomen ulkopuolella, oli useammin yksinäisyyskokemuksia kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvilla (taulukko 5). Sukupuolittain tarkasteltuna yhteys havaittiin miehillä. Vastaavasti kurditaustaiset, joilla oli pakolaistausta ja jotka asuivat ainakin toisesta vanhemmastaan erossa, kokivat useammin yksinäisyyttä kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat (liitetaulukko 2, ks. www.julkari.fi). Myös tämä yhteys havaittiin sukupuolittain tarkasteltuna miehillä. Kurditaustaiset, jotka asuivat ainakin toisesta vanhemmastaan erossa, ymmärsivät heikommin suomen tai ruotsin kieltä kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat. Sukupuolittain tarkasteltuna yhteys havaittiin vain naisilla. Vastaavasti kurditaustaiset naiset, joilla oli pakolaistausta ja joilla ainakin toinen vanhemmista asui Suomen ulkopuolella, ymmärsivät heikommin suomen tai ruotsin kieltä kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat. Lisäksi kurditaustaiset naiset, jotka asuivat erillään ainakin toisesta vanhemmastaan, olivat useammin työttömiä kuin vanhempiensa kanssa Suomessa asuvat.

Pohdinta

Tässä tutkimuksessa selvitettiin, onko primääri- eli lapsuudenperheestä erossaololla yhteyttä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikeisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa. Erityisesti kurditaustaisilla maahanmuuttajilla primääriperheestä erossaolon ja hyvinvoinnin välillä havaittiin yhteyksiä. Somalialaistaustaisilla primääriperheestä erossaolon ja hyvinvoinnin väliset yhteydet ilmenivät lievinä univaikeuksina. Tuloksemme ovat yhteneviä aiempien kansainvälisten tutkimusten kanssa, joissa on osoitettu, että perheestään erossa asuvilla pakolaisilla on yleisemmin psyykkistä oireilua kuin perheensä kanssa asuvilla (Nickerson & al. 2010; Schweitzer & al. 2006; Turner & al. 2003; Wilmsen 2013). Tutkimuksemme osoitti, että primääriperheestä erossaololla on myös tilastollisesti merkitsevä yhteys somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien kotoutumiseen, jota tässä tutkimuksessa tarkastelimme yksinäisyyden, kielitaidon ja työttömyyden näkökulmista. Myös aiemmissa tutkimuksissa on osoitettu, että perheestään erossa asuvilla maahanmuuttajilla on merkittäviä vaikeuksia työllistymisessä ja koulutukseen osallistumisessa (Wilmsen 2013) sekä lisääntyneitä yksinäisyydenkokemuksia (Procter 2000).

Yhteys primääriperheestä erossaolon ja hyvinvoinnin välillä ilmeni selvemmin sisarusten kuin vanhempien kohdalla. Tätä voi selittää useat tekijät, kuten se, että erossaolo muualla asuvasta sisaruksesta voi usein sisältää huolta ja pelkoa myös sisarusten lasten puolesta. Tiedetään, että sosiaaliset suhteet voivat myös lisätä psyykkistä kuormittuneisuutta, mikäli niihin sisältyy rooliristiriitoja ja hoivavelvoitteita (Kawachi & Berkman 2001). Nämä voivat olla yleisempiä vanhemman ja lapsen kuin sisarusten välisissä suhteissa. Yhteydet primääriperheestä erossaolon, hyvinvoinnin ja kotoutumisen välillä olivat myös jossain määrin erilaisia miesten ja naisten välillä. Perhesuhteiden tarjoamassa tuessa ja niihin sisältyvissä velvoitteissa tiedetään olevan sukupuolieroja (Kawachi & Berkman 2001).

Tutkimuksemme osoitti, että sisaruksistaan tai vanhemmistaan erossa olevat ja näiden kanssa Suomessa asuvat poikkeavat toisistaan useiden taustatekijöiden mukaan. Esimerkiksi kurditaustaisissa primääriperheestään erossa olevat olivat useammin miehiä kuin perheen kanssa Suomessa asuvat. Mikäli perheen yhdistämisen kriteereitä

Taulukko 4. Primääriperheestä erossaolon yhteys somalialaistaustaisten maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen

	Kaikki OR (95 % CI)	Naiset OR (95 % CI)	Miehet OR (95 % CI)
AINAKIN YKSI SISARUS SUOMEN ULKOPUOLELLA			
HYVINVOINTI			
Vakavia masennus- ja ahdistuneisuusoireita	(n = 262)	(n = 149)	(n = 113)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	3,47 (0,77–15,60)	1,54 (0,33–7,19)	NA
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Univaikeuksia	(n = 262)	(n = 149)	(n = 113)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	2,99 (0,95–9,40)	2,16 (0,43–10,95)	4,27 (0,86–21,18)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Ei koe elämänlaatuun hyväksi	(n = 286)	(n = 156)	(n = 130)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	1,17 (0,13–10,65)	1,62 (0,10–27,65)	0,25 (0,04–1,83)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
KOTOUTUMINEN			
Kokee itsensä yksinäiseksi	(n = 284)	(n = 154)	(n = 130)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	7,39 (2,06–26,52)**	3,61 (0,79–16,61)	NA
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	(n = 290)	(n = 160)	(n = 130)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	2,88 (0,84–9,86)	2,14 (0,53–8,59)	5,77 (0,98–33,84)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Työtön	(n = 126)	(n = 56)	(n = 70)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	1,11 (0,41–3,04)	1,63 (0,33–8,00)	0,83 (0,23–3,06)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
AINAKIN YKSI VANHEMPI SUOMEN ULKOPUOLELLA			
HYVINVOINTI			
Vakavia masennus- ja ahdistuneisuusoireita	(n = 217)	(n = 122)	(n = 95)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,18 (0,45–3,12)	1,24 (0,37–4,22)	0,66 (0,15–2,88)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Univaikeuksia	(n = 217)	(n = 122)	(n = 95)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,46 (0,55–3,89)	1,71 (0,53–5,52)	1,13 (0,22–5,72)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Ei koe elämänlaatuun hyväksi	(n = 396)	(n = 129)	(n = 110)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,68 (0,89–3,17)	1,75 (0,24–12,94)	0,67 (0,06–6,95)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
KOTOUTUMINEN			
Kokee itsensä yksinäiseksi	(n = 237)	(n = 127)	(n = 110)
Perheestä erossa: Kyllä ³	2,59 (0,75–8,90)	1,33 (0,29–6,16)	6,39 (0,93–44,12)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	(n = 241)	(n = 131)	(n = 110)
Perheestä erossa: Kyllä ³	13,28 (3,03–58,33)***	9,34 (2,26–38,56)**	NA
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Työtön	(n = 101)	(n = 42)	(n = 59)
Perheestä erossa: Kyllä ³	2,00 (0,79–5,11)	3,28 (0,75–14,36)	1,50 (0,50–5,00)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1

OR = vetosuhde, ristitulosuhde; 95 % CI = 95 % luottamusväli; NA = Ei riittävästi havaintoja tilastolliseen analyysiin.

* p-arvo < 0,05; ** p-arvo < 0,01; *** p-arvo < 0,001.

1 Ainakin yksi sisarus Suomen ulkopuolella.

2 Sisarukset Suomessa.

3 Ainakin toinen vanhemmista Suomen ulkopuolella.

4 Vanhemmat Suomessa.

Taulukko 5. Primääriperheestä erossaolon yhteys kurditaustaisten maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen

	Kaikki OR (95 % CI)	Naiset OR (95 % CI)	Miehet OR (95 % CI)
AINAKIN YKSI SISARUS SUOMEN ULKOPUOLELLA			
HYVINVOINTI			
Vakavia masennus- ja ahdistuneisuusoireita	(n = 456)	(n = 220)	(n = 236)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	1,83 (1,03–3,27)*	1,25 (0,61–2,56)	6,29 (1,59–24,78)**
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Univaikkeitä	(n = 456)	(n = 220)	(n = 236)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	1,40 (0,77–2,54)	0,63 (0,31–1,31)	3,63 (1,19–11,06)*
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Ei koe elämänlaatuaan hyväksi	(n = 491)	(n = 227)	(n = 264)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	1,38 (0,71–2,67)	0,58 (0,24–1,38)	2,81 (0,99–8,02)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
KOTOUTUMINEN			
Kokee itsensä yksinäiseksi	(n = 492)	(n = 227)	(n = 265)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	2,93 (1,31–6,52)**	2,17 (0,74–6,38)	3,44 (1,02–11,64)*
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	(n = 491)	(n = 227)	(n = 264)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	3,81 (1,29–11,30)*	4,57 (1,12–18,60)*	3,93 (0,66–23,41)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
Työtön	(n = 323)	(n = 128)	(n = 195)
Perheestä erossa: Kyllä ¹	1,91 (0,93–3,93)	3,48 (1,20–10,10)*	1,54 (0,56–4,26)
Perheestä erossa: Ei ²	1	1	1
AINAKIN YKSI VANHEMPI SUOMEN ULKOPUOLELLA			
HYVINVOINTI			
Vakavia masennus- ja ahdistuneisuusoireita	(n = 367)	(n = 185)	(n = 182)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,50 (0,87–2,57)	1,60 (0,80–3,21)	2,40 (0,90–6,37)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Univaikkeitä	(n = 369)	(n = 185)	(n = 184)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,32 (0,77–2,26)	0,74 (0,37–1,48)	2,56 (1,02–6,40)*
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Ei koe elämänlaatuaan hyväksi	(n = 239)	(n = 182)	(n = 204)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,73 (0,35–8,54)	1,05 (0,44–2,49)	2,44 (0,92–6,51)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
KOTOUTUMINEN			
Kokee itsensä yksinäiseksi	(n = 397)	(n = 192)	(n = 205)
Perheestä erossa: Kyllä ³	3,33 (1,61–6,88)**	1,96 (0,77–4,97)	6,66 (1,59–27,91)**
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Ei ymmärrä suomen- tai ruotsinkieltä	(n = 396)	(n = 192)	(n = 204)
Perheestä erossa: Kyllä ³	2,56 (1,06–6,18)*	7,31 (1,94–27,55)**	1,16 (0,35–3,84)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1
Työtön	(n = 252)	(n = 42)	(n = 147)
Perheestä erossa: Kyllä ³	1,40 (0,74–2,67)	3,56 (1,17–10,88)*	1,11 (0,46–2,65)
Perheestä erossa: Ei ⁴	1	1	1

OR = vetosuhde, ristitulosuhde; 95 % CI = 95 % luottamusväli.

* p-arvo < 0,05; ** p-arvo < 0,01; *** p-arvo < 0,001.

1 Ainakin yksi sisarus Suomen ulkopuolella.

2 Sisarukset Suomessa.

3 Ainakin toinen vanhemmista Suomen ulkopuolella.

4 Vanhemmat Suomessa.

kiristetään, on todennäköistä, että merkittävä osa hiljattain Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista – joista valtaosa on miehiä – ei onnistu saada perheenjäseniään Suomeen. Tämä on uhka oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden hyvinvoinnille ja kotoutumiselle. Sisaruksistaan tai vanhemmistaan erossa olevat ja näiden kanssa Suomessa asuvat voivat erota toisistaan myös useiden sellaisten taustatekijöiden osalta, joita ei tässä tutkimuksessa voitu tarkastella. Osa primääriperheestään erossa asuvista on esimerkiksi voinut paeta kotimaastaan perheenjäseniään – tai näissä perheissä voi olla muita konflikteja yleisemmin kuin primääriperheensä kanssa Suomessa asuvilla.

Kun tarkasteltiin pakolaisia, yhteys primääriperheestä erossaolon, hyvinvoinnin ja kotoutumisen välillä korostui joissakin ilmiöissä. On havaittu, että pakolaisten kokemat traumaattiset tapahtumat ennustavat mielenterveysoireita, kuten traumaperäisen stressihäiriön oireita tai somaattista oireilua (Schweitzer & al. 2006). Toisaalta esimerkiksi Yhdysvaltoihin muuttaneilla somalialaispakolaisilla maahantulon jälkeen koettujen psykososiaalisten stressitekijöiden, kuten huolen perheestä, on osoitettu olevan traumataustaa vahvemmin yhteydessä masennusoireisiin (Bentley & al. 2012). Tässä tutkimuksessa pakolaistaustaisten vastaajien traumataustaa ei erityisesti huomioitu. Koska traumaattiset kokemukset voivat sekoittaa perheestä erossaolon, hyvinvoinnin ja kotoutumisen välisiä yhteyksiä, on näkökulman huomioiminen tärkeä jatkotutkimusaihe.

Tutkittujen maahanmuuttajaryhmien varsin pitkä Suomessa asumisaika on saattanut lievittää perheestä erossaolon yhteyttä heidän hyvinvointiinsa. Toisaalta tiedetään, että perheenyhdistämisellä on merkitystä maahanmuuttajien kotoutumiseen paitsi kotoutumisen alkuvaiheessa myös myöhemmin. Jo pidempään maassa asuneilla perheestä erossaolo voi nousta uudelleen ajankohtaiseksi kysymykseksi, kun perhe kasvaa. Kanadalais-tutkimuksessa pakolaisperheet toivoivat perheenyhdistämislainsäädäntöön joustoa, joka sallisi isovanhempien maahantulon avuksi lastenhoitoon (Stewart & al. 2015). Yhdysvaltalais-tutkimuksessa havaittiin, että pakolaisten hyvinvointi heikkeni, kun aikaa kului ja perheenyhdistyminen ei näyttänyt toteutuvan (Rousseau & al. 2001).

Tämä tutkimus vahvisti näyttöä Suomessa asuvien somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien erilaisuudesta. Aiemmin on osoitettu, että vakavat masennus- ja ahdistuneisuusoireet ovat

kurditaustaisessa väestössä selvästi koko väestöä yleisempiä, kun taas somalialaistaustaisilla oireita esiintyy yhtä paljon kuin koko väestössä (Rask & al. 2016). Tässä tutkimuksessa havaitut yhteydet primääriperheestä erossaolon, hyvinvoinnin ja kotoutumisen välillä olivat huomattavasti selkeämpiä kurdi- kuin somalialaistaustaisilla. Näiden erojen takana voi olla monenlaisia tekijöitä, kuten eroavaisuuksia lähtömaan olosuhteissa, mutta ne voivat myös osaltaan johtua raportointieroista ryhmien välillä. Kun tarkasteltiin ryhmää, joka raportoi vähintään lieviä univaikeuksia, sisaruksista erossaolon ja nukkumisvaikeuksien välillä havaittiin yhteys somalialaistaustaisilla mutta ei kurditaustaisilla. Sen sijaan tiukempaa univaikeuksien kriteeriä käytettäessä yhteys havaittiin vain kurditaustaisilla. Tämä osoittaa, että mittareiden validiteettia on tarpeellista tutkia, kun niitä käytetään eri kulttuuritaustoista tulevista väestöryhmissä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että perheestä erossaololla on yhteys maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen – silloinkin, kun tarkastellaan muita kuin ydinperheeseen kuuluvia perheenjäseniä. Tiedetään, että sekä somalialaisessa että kurdien perhekulttuurissa käsitys perheestä on ydinperhettä laajempi (Abdulkarim 2013, 36–38; Zandkarimi 2013, 28–30). Myös pohjoismaiset tutkimustulokset ovat osoittaneet, että perhesuhteet ovat keskeinen uuteen maahan sopeutumista edistävä tekijä (Olwig 2011). Perhe voi toimia turvakilpenä maahanmuuttajan opetellessa uusia paikallisia tapoja ja tarjota sellaista sosiaalista hyväksyntää sekä sosiaalisen identiteetin vahvistusta, jota uusi vieras yhteiskunta ei pysty tarjoamaan.

Tämän tutkimuksen vahvuuksia ovat Maamuna-aineiston tutkimusasetelma (väestötutkimus, jonka otos poimittiin satunnaisotannalla) ja verrattain hyvä osallistumisprosentti. Tutkimus antaa uutta tietoa primääriperheestä erossaolon yhteydestä maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Tutkimukseen liittyy myös heikkouksia. Ensinnäkin tutkimuksen poikkileikkausasetelmasta johtuen johtopäätöksiä havaittujen yhteyksien syy-seuraussuhteista ei voida vetää. Myös monet tekijät, kuten Suomessa olon aika, sosioekonominen asema ja traumaattiset kokemukset, voivat sekoittaa primääriperheestä erossaolon, hyvinvoinnin ja kotoutumisen välisiä yhteyksiä, joita on syytä selvittää jatkotutkimuksissa. Tässä tutkimuksessa vakioitaviksi tekijöiksi valittiin aineiston pienestä koosta johtuen vain ikä, mutta jatko-

tutkimuksissa on hyvä huomioida myös muita vakioitavia tekijöitä. Toiseksi aineiston koon ja joidenkin ilmiöiden harvinaisuuden vuoksi osa esitetyistä luottamusväleistä on suuria. Erityisesti somalialaistaustaisilla miehillä osa tarkasteltavista ilmiöistä oli niin harvinaisia, että joissain asetelmassa havaintoja ei ollut riittävästi tilastolliseen analyysiin. Kolmanneksi käytetyllä aineistolla ei ollut mahdollista tarkastella tilannetta, jossa maahanmuuttajat ovat erossa ydinperheeseen laskettavista perheenjäsenistä, kuten puolisoista ja lapsista. Ydinperheestä erossa asuminen on tärkeä jatko-tutkimusaihe. Aineisto ei myöskään tarjoa tietoa siitä, asuvatko tutkitut maahanmuuttajat perheestään erillään tahtonsa vastaisesti vai omasta halustaan tai ovatko he yrittäneet perheenyhdistämistä.

Lopuksi

Vanhemmista ja sisaruksista erossaololla on yhteyksiä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Suomessa jo asuvien maahanmuuttajien hyvinvointia ja kotoutumista voidaan vahvistaa, jos perheenyhdistämisen avulla mahdollistetaan myös myös muiden kuin ydinperheeseen kuuluvien perheenjäsenien muutto Suomeen. Helpottamalla perheenyhdistämistä – ja siten lisäämällä laillisia maahantulon keinoja – voidaan myös osaltaan vaikuttaa turvapaikkajärjestelmän paineisiin ja vähentää turvapaikanhakijoina Suomeen pyrkivien määrää. Perheenyhdistämisen kriteerien tiukentamisen voidaan puolestaan olettaa merkittävästi heikentävän Suomessa jo asuvien maahanmuuttajien hyvinvointia ja kotoutumista.

Saapunut 8.9.2015
Hyväksytty 11.1.2016

KIRJALLISUUS

- Abdulkarim, Maryam: Somalialainen perhekäsitys on laaja. S. 36–43. Teoksessa Haapasaari, Osku & Korhonen, Elina (toim.): Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa. Helsinki: Väestöliitto, 2013.
- Bentley, Jacob A. & Thoburn, John W. & Stewart, David G. & Boynton, Lorin D.: Post-migration stress as a moderator between traumatic exposure and self-reported mental health symptoms in a sample of Somali refugees. *Journal of Loss & Trauma* 17 (2012): 5, 452–469.
- Castaneda, Anu E. & Rask, Shadia & Koponen, Päivikki & Mölsä, Mulki & Koskinen, Seppo (toim.): Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi – Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2012.
- Choumanivong, Chaykham & Poole, Gary E. & Cooper, A.: Refugee family reunification and mental health in resettlement. *Kotuitui: New Zealand Journal of Social Sciences* 9 (2014): 2, 89–100.
- Derogatis, Leonard R. & Lipman, Ronald S. & Rickels, Karl & Uhlenhuth, E. H. & Covi, Lino: The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): a self-report symptom inventory. *Behavioral Sciences* (1974): 19, 1–15.
- Euroopan ihmisoikeussopimus 19/1990: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1990/19900019_ (luettu 18.8.2015)
- Euroopan muuttoliikeverkosto: Maahanmuuton tunnusluvut 2014. Euroopan muuttoliikeverkosto, 2014. http://emn.fi/files/1164/EMN_Maahanmuuton_tunnusluvut_2014.pdf (luettu 24.7.2015)
- Eurooppa-neuvoston direktiivi oikeudesta perheenyhdistämiseen 2003/86/EY: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32003L0086> (luettu 18.8.2015)
- Hollifield, Michael & Warner, Teddy D. & Lian, Nityamo & Krakow, Barry & Jenkins, Janis H. & Kesler, James & Stevenson, Hayne & Westermeyer, Joseph: Measuring trauma and health status in refugees: a critical review. *The Journal of the American Medical Association* 288 (2002): 5, 611–621.
- Härkänen, Tommi: Tilastolliset menetelmät. S. 40–41. Teoksessa Castaneda, Anu E. & Rask, Shadia & Koponen, Päivikki & Mölsä, Mulki & Koskinen, Seppo (toim.): Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi – Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2012.
- Kauko, Outi: Yksinäisyys alaikäisten turvapaikanhakijoiden valottamana. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 1, 35–45.
- Kawachi, Ichiro & Berkman Lisa F.: Social ties and mental health. *Journal of Urban Health* 78 (2001): 3, 458–467.
- Lapsen oikeuksien sopimus 60/1991: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060> (luettu 18.8.2015)
- Maahanmuuttovirasto: Maahanmuuttoviraston oleskelupatila-tilastot 2013. Maahanmuuttovirasto, 2013. http://www.migri.fi/download/44459_Vireille_tulleet_ensimmäiset_oleskelulupahakemukset_top-10_1.1.-31.5.2013.pdf?285d75c087e3d288 (luettu 17.6.2015)
- Maahanmuuttovirasto: Maahanmuuttoviraston myöntämät ensimmäiset oleskeluluvat hakuperusteittain vuonna 2014. Maahanmuuttovirasto, 2014a. http://www.migri.fi/download/57700_2014_tilastograafit.pdf?125ce9b7b8a7d288 (luettu 17.6.2015)
- Maahanmuuttovirasto: Toteutuneet keskimääräiset käsitteilyajat vuorokausissa vuonna 2014. Maahan-

- muuttovirasto, 2014b. http://www.migri.fi/asiointi/kasittelyajat/keskimaaraiset_kasittelyajat (luettu 26.6.2015)
- Maahanmuuttovirasto: Perheenyhdistämishakemusten määrä kasvaa vasta tulevina vuosina. Lehdistötiedote 2.11.2015. Maahanmuuttovirasto, 2015. http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/perheenyhdistamishakemusten_maara_kasvaa_vasta_tulevina_vuosina_63403 (luettu 2.12.2015)
- Nettelblatt, Per & Hansson, Lars & Stefansson, Claes Göran & Borgquist, Lars & Nordström, Göran: Test characteristics of the Hopkins Symptom Check List-25 (HSCL-25) in Sweden, using the Present State Examination (PSE-9) as a caseness criterion. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology* 28 (1993): 3, 130–133.
- Nickerson, Angela & Bryant, Richard A. & Steel, Zachary & Silove, Derrick & Brooks, Robert: The impact of fear for family on mental health in a resettled Iraqi refugee community. *Journal of Psychiatric Research* 44 (2010): 4, 229–235.
- Olwig, Karen F.: 'Integration': Migrants and Refugees between Scandinavian Welfare Societies and Family Relations. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 37 (2011): 2, 179–196.
- Procter, Nicholas: The Local-global Nexus and Mental Health of Transnational Communities. Hawke Institute Working Paper Series 8. Magill: University of South Australia, Hawke Institute; 2000.
- Rask, Shadia & Suvisaari, Jaana & Koskinen, Seppo & Koponen, Päivikki & Mölsä, Mulki & Lehtisalo, Riikka & Schubert, Carla & Pakaslahti, Antti & Castaneda, Anu E.: The ethnic gap in mental health: a population-based study of Russian, Somali and Kurdish origin migrants in Finland. *Scandinavian Journal of Public Health* 44 (2016): 3, 281–290. (DOI: 10.1177/1403494815619256).
- Robertson, Roland: Glocalisation: time-space and homogeneity-heterogeneity. S. 25–44. Teoksessa Featherstone, Mike & Lash, Scott & Robertson, Roland (toim.): *Global Modernities*. Lontoo: Sage, 1995.
- Robins, James M. & Rotnitzky, A. & Zhao, Lue Ping: Estimation of regression coefficients when some regressors are not always observed. *Journal of American Statistical Association* 89 (1994): 427, 846–866.
- Rousseau, Cécile & Mekki-Berrada, Abdelwahed & Moreau, Sylvie: Trauma and extended separation from family among Latin American and African refugees in Montreal. *Psychiatry* 64 (2001): 1, 40–59.
- Savic, Michael & Chur-Hansen, Anna & Mahmood, Mohammad A. & Moore, Vivienne: Separation from family and its impact on the mental health of Sudanese refugees in Australia: A qualitative study. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 37 (2013): 4, 383–388.
- Schweitzer, Robert & Melville, Fritha & Steel, Zachary & Lacherez, Philippe (2006). Trauma, post-migration living difficulties, and social support as predictors of psychological adjustment in resettled Sudanese refugees. *The Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 40 (2006): 2, 179–187.
- Sisäasiainministeriö: Maahanmuuton vuosikatsaus 2012. Sisäasiainministeriö, 2012. http://www.migri.fi/download/43811_43667_Maahanmuuton_tilastokatsaus2012_web.pdf?58bc03b8b8a7d288 (luettu 4.8.2015)
- Sisäministeriö: Turvapaikanhakijoiden määrä laskussa - tämän vuoden ennuste päivitetty. Mediatiedote 14.10.2015. Sisäministeriö, 2015a. http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/maahanmuutto/1/0/turvapaikanhakijoiden_maara_laskussa_-_taman_vuoden_ennuste_paivitetty_63127?language=fi (luettu 2.12.2015)
- Sisäministeriö: Perheenyhdistämisen kriteerejä tiukennetaan EU-direktiivin mukaisesti. Mediatiedote 24.9.2015. Sisäministeriö, 2015b. http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/maahanmuutto/1/0/perheenyhdistamisen_kriteereja_tiukenetaan_eu-direktiivin_mukaisesti_62575 (luettu 2.12.2015)
- Socca: ”Jatkuva huoli, ikävä ja suru” – kokemuksia perheenyhdistämisestä. Raportti pakolaisen perheenyhdistämishakemusten kautta tulleiden perheiden haastatteluista. Kotouttamisen seudullisten ja alueellisten verkostojen vahvistaminen -hanke. Vantaan osahanke. Socca (Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus), 2011.
- Stewart, M. & Dennis, C. L. & Kariwo, M. & Kushner, K. E. & Letourneau, N. & Makumbe, K. & Makwarimba, E. & Shizha E.: Challenges Faced by Refugee New Parents from Africa in Canada. *J Immigr Minor Health* 17 (2015): 4, 1146–56.
- Suomen Punainen Risti: Pakolaisten perheenyhdistämisen vaikeutuminen (21.11.2014). https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/spr_kannanotto_pakolaisten_perheenyhdistaminen_vaikeutunut_2014.pdf (luettu 25.6.2015)
- Tilastokeskus 2015: Taustamaa ja syntyperä iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990–2014. PX-WEB tilastotietokannat. Päivitetty 15.10.2015 (luettu 10.12.2015)
- Turner, Stuart W. & Bowie, Cameron & Dunn, Graham & Shapo, Laidon & Yule, William: Mental health of Kosovan Albanian refugees in the UK. *The British Journal of Psychiatry: The Journal of Mental Science* 182 (2003): 444–448.
- Ulkomaa-laki 30.4.2004/301: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>. (luettu 21.8.2015)
- Väestöliitto: Oikeus perhe-elämään turvattava kansainvälistä suojelua saaneille (10.3.2015). http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/4151769/Kotipuu_Tietoarkki_perh-yhdist%C3%A4minen_1.pdf (luettu 26.6.2015)
- Wilmsen, Brooke: Family separation and the impacts on refugee settlement in Australia. *Australian Journal of Social Issues (Australian Social Policy Association)* 48 (2013): 2, 241–262.
- Zandkarimi, Mina: Kurdeille on tärkeää yhteisöllisyys ja kunnia. S. 28–35. Teoksessa Haapasaari, Osku & Korhonen, Elina (toim.): *Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa*. Helsinki: Väestöliitto, 2013.

ENGLISH SUMMARY

Shadia Rask & Anna-Marie Paavonen & Eero Lilja & Päivikki Koponen & Jaana Suvisaari & Tapio Halla & Seppo Koskinen & Anu Castaneda: Separation from primary family is associated with the well-being and integration of Kurdish and Somali origin adult migrants in Finland (Primääriperheestä erossaolo on yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa)

International studies have demonstrated an association between family separation and the mental health of refugees. European research on the topic is, however, scarce. This study examines whether separation from primary family, meaning one's childhood family, is associated with the well-being and integration of Kurdish and Somali origin adult migrants in Finland.

We used cross-sectional data from the Finnish Migrant Health and Wellbeing Study (Maamu, 2010–2012). The participants comprised persons of Somali (n=313) and Kurdish (n=502) origin aged 18 to 64 years from six Finnish municipalities. A structured interview and a questionnaire on current mental health symptoms were used. Three indicators of well-being (severe symptoms of depression and anxiety (HSCL-25), sleeping difficulties, and perceived quality

of life) and integration (loneliness, language proficiency in Finnish or Swedish, and employment status) were used. Logistic regression analysis was used to examine the association between separation from primary family and well-being and integration.

Separation from primary family was associated with all the studied indicators of well-being and integration. Among Somali origin migrants, separation from primary family was significantly associated with mild sleeping difficulties, loneliness and language proficiency. Among Kurdish origin migrants, separation from primary family was associated with all the studied indicators. In both groups, the associations were clearer for separation from siblings than for separation from parents.

This study demonstrates that separation from primary family is significantly associated with the well-being and integration of Somali and Kurdish origin migrants in Finland. Enabling family reunification for extended family members may have positive effects on the well-being and integration of migrants in Finland and may in part ease the acute pressure faced by the asylum system.

Keywords: migrants, family separation, psychological well-being, integration.